

Innehåll, budskap och form i en bild

I takt med den digitala foto-revolutionen har marknaden översvämmats med fotoböcker.

Det mesta är översatt material från USA eller Storbritanien och mycket handlar om teknik, bildbearbetning på datorn, exempel på komposition och så vidare.

Men det finns undantag. På förlaget Pagina (www.pagina.se) har den svenska journalisten och frilansfotografen **Göran Segeholm** gett ut en verklig pärla till inspirationshandbok, "Konsten att ta vinnande bilder" (207 s), för den som vill utvecklas som fotograf.

Och till våren skall hans nästa bok "Fotografens tysta kunskap – vägen till ett personligt bildspråk" komma ut, en bok som jag och många med mig väntar på.

Det som jag gillar är Segeholms sätt att bena ut olika begrepp.

Han skriver att om man vill göra bättre bilder och utvecklas som fotograf är det viktigt att känna till hur en bildupplevelse skapas och förstå hur skillnader i bildvärdering kan uppstå.

Detta kan låta enkelt och banalt, men är ändå fotografiska grundstenar som är lika viktiga som grundstenarna kring exponeringskunnandet. Mycket kan låta som självklarheter, men jag känner ändå att just detta "självklara" ger mig en tydligare uppfattning om detta med bildskapande.

Enligt Segeholm handlar det om att ta hänsyn till tre olika slags bildvärden, nämligen innehållsvärdet, formvärdet och budskapsvärdet.

Innehållsvärdet är det värde motivet har för betraktaren i verkligheten, där verkligheten är viktigare än bilden.

En bild kan ha ett högt innehållsvärde för fotografen, till exempel en bild av en släkting, men vara helt ointressant för en annan. Bilder med högt innehållsvärde hittas ofta i familjealbum, i dokumentärartiklar och -böcker, där motivet är viktigare än formen. Samma gäller en banal "kändisbild".

En "rakt på" pressbild kan ha högt innehållsvärde som nyhet, men ha ett lågt formvärde, det vill säga att det inte krävs någon större fotografisk "skicklighet" att skapa bilden.

Ett exempel är en bild från 2004 av en svårt knivskadad **Anna Lindh** som förs ut på bår från NK och påpassligt fotograferad av pressfotografen **Stefan Söderström**.

Bilden valdes det året både till Årets bild och till Årets nyhetsbild i Sverige. Många kritiker ifrågasatte beslutet och menade att bilden kunde ha tagits av vem som helst, och inte speglade kårens yrkesskicklighet (formvärde).

Med fokusering på innehållsvärde. En dokumentär bild av en spillkråkhanne som matar sina ungar. Foto: Håkan Eklund

Med fokusering på budskap. Stjärnan och korset på Utö – till minnet av havets offer. Foto: Håkan Eklund

Formvärdet är enligt Segeholm det värde som fotografen genom kunskap och känsla tillför "vid översättningen" från verklighet till fotografi.

Det är fotografens arbete som ger bilden dess värde och dess grad av förädling. Ett enkelt motiv kan nå oanade höjder om fotografen lyckats tillföra bilden ett högt formvärde genom sin kunskap och skicklighet (komposition, exponering, ljusets kvalitet).

Här syns fotografens arbete mera än motivet i sig; vi kan uppskatta en bild med högt formvärde trots att motivet i sig inte betyder något för oss.

Bilder med högt formvärde hittas ofta på gallerier, i fototävlingar, i fototidningar och -böcker

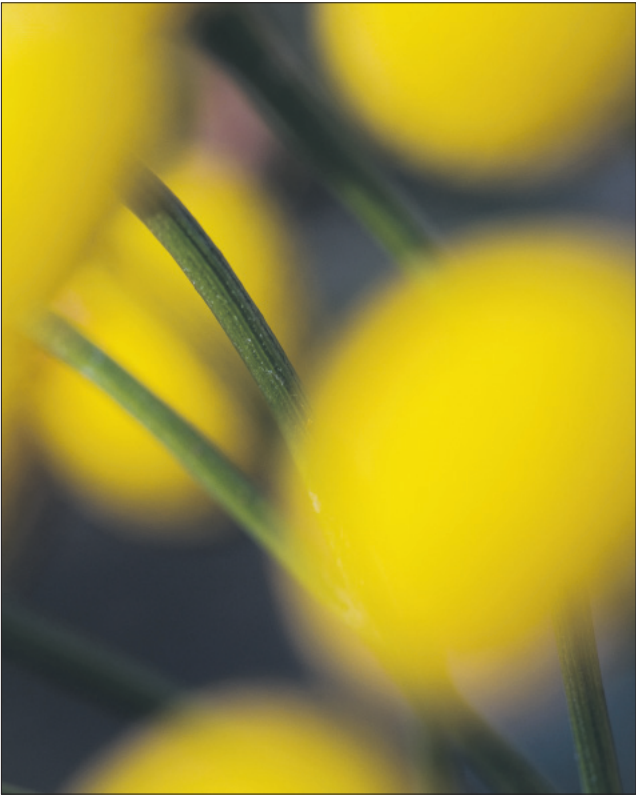
Budskapsvärdet är värdet av det budskap som betraktaren läser in i den färdiga bilden.

Upplevelsen av bilden är viktigare än bilden i sig, som kanske får en att uppfyllas av tankar och känslor som är mer än direkta reflektioner över bildens innehåll och form.

Reklambilder, bildreportagebilder, kampanjbilder (insamling för svält, katastrofer) och så vidare har oftast ett högt budskapsvärde. Trots att både motivet och fotografens arbete spelar en stor roll för budskapsvärdet, är ändå betraktaren som gör tolkningsjobbet.

Fotokännare som sitter i en fototävlingsjury är tränade att se till helheten, där budskapsvärdet väger tungt, medan tävlande inte kan förstå varför till synes tekniskt "dåliga" bilder med lågt formvärde kan vinna fina placeringar.

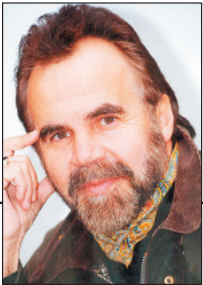
Ett exempel på detta är **Lassi Rautiainens** vinnarbild "Takaa-ajo" i Vuoden Luontokuva 2007 (http://www.vuodenluontokuva.fi/default.asp?V_DOC_ID=3669) som

Med fokusering på formvärde. Helt vanliga dikeskantsblommor (renfana) där blommornas former framhävs via extrem närbild. Foto: Håkan Eklund

Håkans hage

om naturströvtåg och naturlitteratur

Håkan Eklund, 050-5672213 e-post: hakan eklund@abo.fi

är både otydlig och mycket "brusig" (högt ISO-tal, tagen i dåligt ljus) och därmed svår att förstora.

På bilden jagar tre vargar undan en ungbjörn (från en åtelplats) i en myrkant i Kuhmo, en sommarnatt i juli.

Trots att bilden tekniskt sett är "undermålig" förmedlar den både stämning, innehåll (ovanlig situation) och "action" och valdes till

vinnarbild av amerikanaren **Frans Lanting** som är en av världens mest uppskattade naturfotografer.

De flesta naturböcker som ges ut i Finland är av dokumentärt slag med bildmaterial som har högt innehålls- och budskapsvärde.

Naturfotografering i sig värnar ju oftast om det dokumentära, bilderna måste vara

äkta och trovärdiga, och här finns det oftast lite utrymme för konstnärlig frihet, speciellt när det gäller svårtagna bilder av vilda djur och fåglar.

Genren påminner mycket om sportfotografering. Efter som situationerna kräver extrem snabbhet finns ju sällan tid för kvalificerad komposition, val av ljusförhållanden, bakgrund etc.

Detta i kombination med en växande konkurrens och tävlingsmarknad, har lett till ett växande problem med fuskbilder – som föroresakat bokförläggare, fotokolleger och prestigefyllda tävlingsarrangörer förluster och trovärdighetsbekymmer, och förstör karriären för fuskaren själv.

En av världens mest prestigefyllda naturfototävlingar är UK-baserade "Wildlife Photography of the Year" med cirka 50 000 tävlande bilder. År 2009 vann spanjoren **J.L. Rodriguez** med en perfekt nattbild av en iberisk varg som hoppar över en grind i en stenmur.

Erfarna finska naturfotografer med stor erfarenhet av vargar blev genast misstänksamma. De visste att en varg inte hoppar som en dresse-rad hund när det fanns andra alternativ på sidan om...

Till slut hade de avslöjat fuskverket. Bilden var tagen i hägn, i en spansk djurpark.

Bildpraktverket "Det vilda Europa" (www.wild-wonders.com) som utkommit i ett 10-tal språkversioner utsattes också för lurendrejeri när det visade sig att den ryska fotografen **Sergey Gorshkovs** vargbilder också var arrangerade.

På ett helt uppslag dokumenteras hur tre vargar dödar ett vildsvin i en vinter-skog. Igen stod finska naturfotografer för detektivarbetet, och det visade sig att bilden

var tagen i ett hägn i Ryssland där man först lät vargar svälta, för att sen släppa in ett vildsvin när allt var klart för tagning.

Lassi Rautiainen har i en artikel i Kamera-lehti berättat hur han hittade stället utanför Moskva, och träffade människor som visste hur det hela hade gått till.

I sig är det väl inget fel att ta arrangerade bilder, men då måste det också tydligt framgå av bildtexten, att bilderna inte utges som dokumentära.

Den senaste i raden av avslöjade fuskare är norsksvenska **Terje Hellesö** som många finlandssvenska fotointresserade stiftat bekantskap med på fotokurser och föredragskvällar. En helt igenom "trevlig och präktig typ" som alltid satsat på bilder med högt formvärde, alltså konstnärliga bilder som avvikit från gängse normer.

Ingen kunde tro att han fuskade med bildmanipulering, tills han gick för långt och åkte fast. Hellesö hade helt enkelt stulit bilder (av bl.a. lodjur och mårddhund) från internet som han sen placerat in i konstnärliga landskapsbilder från trakten där han bodde.

En bloggande jägare började ifrågasätta hans bilder, han strövade i samma marker och förundrade sig över hur det var möjligt för Hellesö att ta närbilder av skygga lodjur, som han själv nästa aldrig fick syn på.

Efter mycken polemik i pressen var det gruppen Flasback som spårade upp de stulna bilderna och avslöjade hur bildmanipuleringen gått till, gruppen belönades under senhösten med Sveriges Radios nystiftade journalistpris.

Ett sammandrag finns på <http://terjadefoton.wordpress.com/sammanfattning/>.